

Teuvo Kuparinen
kaupunkisuunnittelu

Vantaan ympäristökeskuksen lausunto Tolkinkylän lumenvastaanottopaikan
luontovaikutuksista

TOLKINKYLÄN LUMENVASTAANOTTOPAIKKA JA VANTAANJOEN NATURA-ALUE

Luonnonsuojelulaki 65§

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 - verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Valtioneuvoston päätös

Valtioneuvosto on tehnyt 1.3.2012 päätöksen Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä sisällyttämällä Vantaanjoen aluetta verkostoehdotukseen. Keskeisenä valintaperusteena on luontodirektiivin liitteen II laji, vuollejokisimpukka, *Unio crassus*.

Ensimmäinen päätös Vantaanjoen liittämiseksi Natura-verkostoon tehtiin vuonna 2006. Päätöksestä valitettiin mm. luonnontieteellisen tiedon vähäisyyteen vedoten. Vuonna 2008 valmistuneiden lisätutkimusten, systemaattisten sukellusinventointien, tulosten mukaan Vantaanjoen vuollejokisimpukkapopulaatio käsittää vähintään 2 miljoonaa yksilöä ja on siten Suomen tärkein tunnettu esiintymä.

Uusi inventointitieto on myös osoittanut, että lajia ei esiinny aiempaan päätökseen sisältyneellä Nurmijärven Nukarinkosken ja Hyvinkään Kaltevan sillan välisellä jokiosuudella. Tämän johdosta uuden päätöksen mukainen alueen rajausta käsittäisi nyt aiempaa lyhyemmän, 59 kilometrin pituisen Nukarinkosken alapuolisen jokijakson.

Vuollejokisimpukan lisäksi Vantaanjoen Natura-alueella esiintyy säännöllisesti luontodirektiivin liitteen II lajia saukkoa (*Lutra lutra*) mm. Pitkäkoscassa ja Vanhankaupunginkoscassa. Huomionarvoista on, että saukkoa esiintyy myös Vantaanjokeen laskevassa Krakanojassa. Lisäksi Vantaanjoella esiintyy Suomessa

harvinainen silmälläpidettävä virtalude (*Aphelocheirus aestivalis*), jota tavataan Ruutinkoskella ja Königstedtinkoskella.

Tolkinkylän lumenvastaanottopaikkaa lähimpänä sijaitseva huomionarvoinen vuollejokisimpukkaesiintymä sijaitsee Haltialassa Tammistontie 28 kohdalla (Vantaanjoen Natura-alueen vuollejokisimpukkainventointi 2004-2007).

Vuollejokisimpukan herkkyys ympäristömuutoksille

Vuollejokisimpukka elää virtaavissa vesissä sora- ja hiekkapohjilla sekä myös pehmeillä pohjilla, kuten Vantaanjoessa. Erityisen soveliaita elinympäristöjä sille ovat koskien alapuoliset virtajaksot, suvannot ja nivat. Sen elinkierto on kuuluu toukkavaihe, joka loisii kalan kiduksissa. Loisvaiheen jälkeen nuoret simpukanalut kaivautuvat joen pohjahiekkaan. Vuollejokisimpukka elää 15-30 vuotiaaksi.

Vuollejokisimpukan säilymiselle on haitallista kiintoaineksen kerääntyminen ja pohjan liettyminen. Erityisen herkkä tällaiselle ympäristön muutokselle vuollejokisimpukka on nuoruusvaiheessaan. Laji kestää muutoksia kuitenkin paremmin kuin raakku eli jokihelmisimpukka, etenkin mikäli veden pH säilyy lähellä neutraalia.

Arvio Tolkinkylän lumenvastaanottopaikan vaikutuksista Vantaanjoen Natura-arvojen säilymiseen

Lumen läjityksen ympäristövaikutuksia on tutkittu varsin vähän. Helsingin kaupungin tekemässä tutkimuksessa Lumen läjityksen ympäristövaikutukset Helsingissä, 2003, on suuntaa antavia tuloksia lumen sulamisvesien laadusta ja ympäristövaikutuksista kolmelta lumenvastaanottopaikalta. Tutkimuksen mukaan suurin kuormitus syntyy kloridista, tpeestä ja öljystä. Lumen sisältämä epäpuhdas kiintoaines jää sulamisen myötä kuitenkin suurelta osin vastaanottopaikan maaperään ja purkuojan sedimentteihin ja vain osa kulkeutuu veden mukana kaupunkipuroihin ja ojiin. Kuormitus on suurimmillaan sulamiskauden alussa, maaliskuussa, jonka jälkeen sulamisvesillä ei Helsingin tutkimuksen mukaan ole enää merkittäviä vaikutuksia vastaanottavaan vesistöön.

Helsingissä eri aikoina tehtyjen mittauksien perusteella voidaan päätellä, että myös suoraan liikenneväyliltä tulee hallitsemattomasti kaupunkipuroihin sulamisvesien mukana merkittävää kloridikuormitusta. Lumen sulamisvesien kloridipitoisuuksissa havaitaan kaiken kaikkiaan selvää kasvua viimeisten 20 vuoden kuluessa.

Ilmeisestikään lumenvastaanottopaikan sulamisvesistä ei aiheudu suuria virtaamahuippuja, jotka aiheuttaisivat voimakasta eroosiota ja kuljettaisivat suuria määriä kiintoainesta puroihin ja ojiin. Kevään voimakkaimman sulamiskauden jälkeen vedet todennäköisesti valuvat kesän kuluessa hitaasti ja tasaisesti purkuojiin voiden jopa tasoittaa kuivan kauden alivirtaamia. Sulamisvesillä voi olla myös

viilentävä vaikutus; Vantaan virtavesiselvityksessä on todettu Vehkalanmäen lumenvastaanottopaikalta sulamisvesiä saavan Tallimäenpuron veden lämpötilaksi kesän 2010 helteillä vain 8 °C.

Tolkinkylän lumenvastaanottopaikasta, joka korvaa hieman etelämpänä Krakanojan länsipuolella sijaitsevalla täyttömaalla olleen väliaikaisen lumenkaatopaikan, on Krakanojan kautta Vantaanjoen Natura-alueeseen matkaa noin 1800 metriä. Huolellisesti suunnitellut ja toteutetut hulevesien hallintatoimenpiteet hiekan- ja öljynerotusrakenteineen sekä biopidätysaltaineen todennäköisesti estävät kiintoaineksen ja epäpuhtauksien pääsyä laskuojan kautta Krakanojaan ja Vantaanjokeen niin, ettei sulamisvesistä aiheudu vaikutuksia, jotka heikentäisivät Vantaanjoen Natura-arvoja. Lumenvastaanottopaikan ympäristövaikutuksia tulee luonnollisesti seurata yleissuunnitelmassa esitettyjen suositusten mukaisesti.

TOLKINKYLÄN LUMENVASTAANOTTOPAIKAN VAIKUTUKSISTA LÄHISTÖLLÄ SIJAITSEVIIN LUONNONSUOJELUALUEISIIN

Vaikutukset Krakanojan luontoarvoihin

Krakanoja rantavyöhykkeineen on Tulkintien ja Vantaanjoen väliseltä jaksolta varattu Vantaan yleiskaavassa luonnonsuojelualueeksi. Vantaan ympäristölautakunta on 12.12.2012 §8 kiirehtinyt puron varren luonnonsuojelulain mukaista rauhoittamista.

Krakanojan erityinen arvo on uhanalainen luontotyyppi (savimaan purot) jota kuvastaa hyvin säilynyt morfologia, rantojen kasvillisuus sekä ja huomionarvoinen eläinlajisto, erityisesti sauikko ja myös taimen, joka nousee puroon kutemaan. Vantaan virtavesiselvityksessä 2010-2011 Krakanoja arvotettiin maakunnallisesti arvokkaaksi vesiluontokohteeksi.

Saukon esiintymiseen Krakanojalla vaikuttaa enemmän rantojen kasvillisuuden ja muun vesiluonnon hoito ja suojelu, kuin lumenkaatopaikan sulamisvedet. Myös taimenen menestymiseen Krakanojassa vaikuttavat muut puron valuma-alueelta tulevat hulevedet enemmän kuin hyvin toteutettu lumenvastaanottopaikka.

Vaikutukset lumenvastaanottopaikan lähiympäristöön ja Blåbärkärrsbergenin luonnonsuojelualueeseen

Tolkinkylän lumenvastaanottopaikan luontoselvityksen lepakkohavainnot keskittyvät alueella säilyvän lammen ympäristöön. Avoimuuden lisääntyminen lumenkaatopaikan kohdalla, sulamisvedet ja biopuhdistusallas saattavat jopa parantaa lepakoiden saalistusta ja lentoreittejä alueella.

Liito-oravan esiintyminen rajoittuu Vantaanjoen pääuoman länsipuolelle. Lajin levittäytymistä itään rajoittavat tehokkaasti avoimet viljelysmaisemat ja liikenteen pääväylät.

Luontoselvityksestä ilmenee, ettei lumenkaatopaikalla ole merkittävää vaikutusta muuhunkaan lajistoon. Rakentamisen seurauksena paikallisesti tuhoutuvat luontotyytit ovat Suomessa yleisiä. Samoja luontotyyttejä ja lajistoa esiintyy eteläpuolella sijaitsevalla luonnonsuojelulain perusteella rauhoitetulla Blåbärkärrsbergenin suojelualueella.

Sinikka Rantalainen
ympäristösuunnittelija

Jaakko Vähämäki
johtava ympäristösuunnittelija